

Homenaje a la Guerrilla Antifranquista

Santa Cruz de Moya, 6 de octubre de 2024

XIII Encuentros Transfronterizos de Memoria Histórica Democrática y Antifascista

Logroño 4, 5 y 6 de octubre de 2024

SUMARI

- 3 NOU GOVERN, CRISI DEMOCRÀTICA, GUERRES QUE NO ACABEN
- 4 PALESTINA, UNA QÜESTIÓ CLAU PER A LA JUSTÍCIA GLOBAL
- 5 EXISTEIX UNA MEMORIA DEMOCRÀTICA DE LA GUARDIA CIVIL
- 6 MILITANTS, JOVES I VETERANS
- 7 INTERVENCIÓ D'ENRIC CAMA EN LA CLAUSURA DE L'ESCOLA D'ESTIU DELS JOVES ECOSOCIALISTES
- 10 EN RECORD DE LLUÍS MARTÍ BIELSA (1921-2019)
- 11 UNA GRAN PEL·LÍCULA I UNA GRAN ABSÈNCIA
- 12 ACTE D'HOMENATGE A SALVADOR ALLENDE
- 13 CARMEN NEGRÍN RECORRE LA RUTA DE LOS REFUGIADOS
- 15 MANIFIESTO DE LOS XIII ENCUENTROS TRANSFRONTERIZOS DE MEMORIA HISTÓRICA DEMOCRÁTICA Y ANTIFASCISTA
- 18 EL TESTIMONI DE LA GENERACIÓ TOP A LA MODEL
- 20 D'UNA CERIMÒNIA A PARÍS I D'UNA REVOLTA A LA GRAN BRETANYA
- 21 VISITAR LA MODEL AMB TESTIMONIS DE LA GENERACIÓ TOP
- 22 UN LLIBRE INTERESSANT
- 23 80 ANYS DE L'ALLIBERAMENT DE PARIS
- 24 ELLS ES VAN ATREVIR: LA VALL D'ARAN, OCTUBRE DEL 44

PLAFÓ D'EDICIÓ

Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme (membre de la FIR)

Adreça:

Via Laietana, 16 – 08003 Barcelona.

Tel:

934 812 853.

Correu electrònic:

expresopolitics@gmail.com

Web:

expresopoliticsdelfranquisme.com

Dipòsit legal:

B-33.493-95

Fotografies:

Toni Coll, Ramón Morales, Carles Vallejo, Rosa Viñolas.

Twitter:

[@exprespol](https://twitter.com/exprespol)

Facebook:

[/Expresos Politcs Franquisme](https://www.facebook.com/ExpresosPoliticsFranquisme)

Instagram:

[@exprespol_acepf](https://www.instagram.com/exprespol_acepf)

Muntatge i impressió:

Associació Bocamolla

Compte corrent:

ES07-2100-0429-6402-0017-5329

VOLS FER-TE SOCI/A?

Col·labora amb nosaltres per fer visible la Memòria Democràtica:

- Fes-te soci/a amb una quota de 50€ anuals.
- O fes una aportació puntual a la nostra entitat.

Més informació a [la nostra web](#).

ESTIGUES AL DIA!

Inscriu-te al nostre **Butlletí Electrònic** per rebre els actes que realitzem i articles relacionats amb la nostra entitat.

Ompli el [formulari](#) de la web.

NOU GOVERN, CRISI DEMOCRÀTICA, GUERRES QUE NO ACABEN

Editorial

Després d'un temps d'incertesa Catalunya té nou govern. El Parlament va investir el passat 8 d'agost Salvador Illa com a President de la Generalitat, d'acord amb el resultat de les eleccions del 12-M en les quals el PSC va resultar guanyador, encara que sense aconseguir una majoria absoluta que li permetés formar govern tot sol. Han estat necessàries unes negociacions amb d'altres forces d'esquerra per aconseguir els diputats suficients per una investidura que no tenia alternativa, doncs els resultats de les eleccions del 12-M no van ser gaire reeixits pels partits favorables a la independència que s'han vist impossibilitats d'aconseguir la majoria suficient per formar govern. Finalment Salvador Illa ha estat elegit nou president de la Generalitat amb majoria absoluta de 68 vots gràcies al recolzament dels Comuns i d'ERC, mentre que Junts, PP, VOX, CUP i Aliança Catalana en sumaven 66. Només dos vots de diferència.

14 anys després del segon "tripartit", els socialistes —amb el recolzament de Comuns i d'ERC— han tornat al govern de la Generalitat. La presidència de Salvador Illa no sembla, però, que projecti una imatge similar als tripartits nascuts d'acord amb el Pacte del Tinell. La formació d'un govern

exclusivament del PSC, amb incrustacions de polítics procedents de governs de CiU projecta una imatge de "socio-vergència" que no ajuda a ser massa optimistes pel que fa a l'esperança de polítiques que rectifiquin anteriors pràctiques de govern, en habitatge, ensenyament, sanitat, etc. Malgrat aquest recel, les entitats memorialistes som optimistes amb l'orientació que sembla tenir el nou govern respecte la política de memòria democràtica, al manteniment de l'equip i a les polítiques del Memorial, que en la darrera etapa, gràcies a la Consellera i al Director del Memorial, s'han caracteritzat per haver realitzat avenços importants en les polítiques públiques de memòria.

Considerem que insistir en aquestes polítiques de memòria és avui més necessari que mai, quan el perill del deteriorament de la identificació de importants sectors de població amb les institucions democràtiques s'escampa arreu. La crisi del sistema democràtic, sobretot si analitzem la joventut dels votants de moltes candidatures de signe autoritari, apunta un problema que no podem ignorar, com no podem ignorar la creixent influència electoral de propostes que menyspreant les llibertats aposten per sistemes autoritaris que reben un important recolzament juvenil. Els resultats de les recents eleccions alemanyes,

a Turíngia i a Saxònia, on partits nazis han guanyat o obtingut uns excel·lents resultats, són preocupants en aquest sentit, de la mateixa manera que són preocupants els resultats de les recents eleccions generals a França, on el partit d'extrema-dreta de Marie Le Pen, tradicional exponent del feixisme francès, ha estat elegit com a primer partit del país. El nomenament per part del president Macron d'un primer ministre representant de la dreta tradicional com és Michel Barnier, prescindint del grup parlamentari que més diputats té a l'Assemblea Nacional (la nova coalició d'esquerres, el Nou Front Popular) no ajuda precisament a treure França del marasme polític en que es troba ja fa molt de temps.

Si a aquest panorama hi sumem la continuïtat de la situació de guerra a Europa on l'enfrontament entre els EEUU (via OTAN) i Rússia sembla no trobar un camí per la negociació, i a Orient Mitjà on la cada vegada més preocupant i impune acció criminal d'Israel continua amb l'extermini del poble palestí (veure l'article de Oscar Monterde en aquest mateix butlletí) arribem fàcilment a la conclusió que més que mai s'ha que defensar la democràcia, donar alternatives de futur als joves i aixecar la bandera de la pau. En això estem. Com sempre.

PALESTINA, UNA QÜESTIÓ CLAU PER A LA JUSTÍCIA GLOBAL

Oscar Monterde Mateo
professor del Departament d'Història Econòmica, Institucions,
Política i Economia Mundial (UB)

Des de l'any passat la qüestió Palestina ha tornat al centre dels grans temes internacionals. Després de l'atac de Hamàs del 7 d'octubre de 2023, el més gran que ha rebut Israel des de la guerra de 1973, Israel va iniciar una operació, que com s'ha vist, no tenia per objectiu ni una resposta militar contra Hamàs ni l'alliberament dels ostatges, sinó que ha esdevingut la major campanya de destrucció de la franja de Gaza. Segons les xifres més conservadores han estat assassinades més de 40.000 persones, -altres experts calculen que al final del conflicte el recompte és pot elevar a més de 180.000 (el 8% de la població) -més del 90% de la població ha estat desplaçada, el 70% dels habitatges, escoles, universitats, mesquites, etc. han estat destrossades. L'entrada d'ajuda humanitària ha estat reduïda dràsticament, les infraestructures de potabilització i d'accés a l'aigua destruïdes i la campanya de destrucció s'ha convertit així també en una política de setge que condemna al conjunt de la població a la fam i a la inanició. El relator especial de les Nacions Unides pel dret a l'alimentació ha afirmat que després de la II guerra mundial mai s'havia fet passar fam a una població tan ràpidament i

completa como en el cas dels 2,3 milions de palestins a Gaza.

La campanya de Gaza, no va començar el 7 d'octubre. Israel fa més de 75 anys que duu a terme una política de neteja ètnica i ocupació colonial contra la població palestina. En diverses ocasions podria haver renunciat a ella: delimitant unes fronteres, reconeixent els drets del poble palestí, assumint les responsabilitats de l'expulsió de 1948 i acceptant el dret al retorn, reconeixent i fent viable un Estat palestí, equiparant els drets de la població palestina a Israel, és a dir complint amb els principis dels drets humans, del dret internacional i del dret internacional humanitari, però la idea d'imposar un estat nació homogeni en termes ètnics i religiosos ha guiat la política de la majoria de governs d'Israel al llarg de la seva història.

Les grans manifestacions contra Netanyahu -exceptuant una minoria- mai han qüestionat l'ocupació, ni denunciat els crims d'apartheid i després d'onze mesos Netanyahu manté amplis suports a totes les enquestes. El que veiem a Gaza és així una continuació de les estratègies d'ocupació colonial. La Relatora Especial de les Nacions Unides a qualificat la situació l'actual de

Genocidi. Es compleixen varis dels actes que el defineixen en la convenció: matar membres del grup intencionadament, infligir danys físics o mentals als membres del grup i infligir deliberadament condicions de vida calculades per provocar la seva eliminació i es donen els condicionants d'intencionalitat general i específica que contempla la definició. El Tribunal Internacional de Justícia n'ha vist també raons plausibles.

Lluny d'aturar la campanya de genocidi el govern de Netanyahu ha intentat estendre la guerra a tota la regió, i només la contenció de l'Iran i Hezbollah ha evitat expandir la guerra de Gaza en una guerra regional. Aquesta ha sigut segurament també l'única cosa que ha fet dubtar més als Estats Units de Biden, mentre han donat llum verda al genocidi a Gaza, a estendre la campanya a Cisjordània i a les operacions al sud del Líban, seguint enviant armes a Israel. A Europa hi ha hagut posicions dividides, des del suport incondicional al govern d'Israel i a la persecució de les manifestacions de suport a Palestina que han encapçalat Alemanya i França, fins a les posicions d'Espanya, Irlanda, o Noruega, que han intentat pressionar al govern d'Israel amb accions diplomàtiques de condemna i reconeixement de

l'Estat Palestí. Una divisió que s'ha evidenciat també dins la UE entre el suport incondicional a Israel de Von der Leyen i la crida a augmentar les pressions polítiques i diplomàtiques de Borrell.

El 19 de juliol el Tribunal Internacional de Justícia va confirmar que l'ocupació de Gaza i Cisjordània és contrària a la legalitat internacional, que l'ocupació vulnera en diferents aspectes el dret internacional humanitari, confirma crims d'apartheid i reforça les demandes de sancions que fa temps que diferents organitza-

cions de drets humans reivindiquen. Una resolució històrica que obliga als estats a no reconèixer la situació i a evitar tot tipus de col·laboració amb l'Estat d'Israel que permeti continuar amb l'ocupació. Ara l'Assemblea General i el Consell de Seguretat s'haurien de pronunciar al dictamen del TIJ i concretar les recomanacions i obligacions de les mesures que ja apunta el Tribunal.

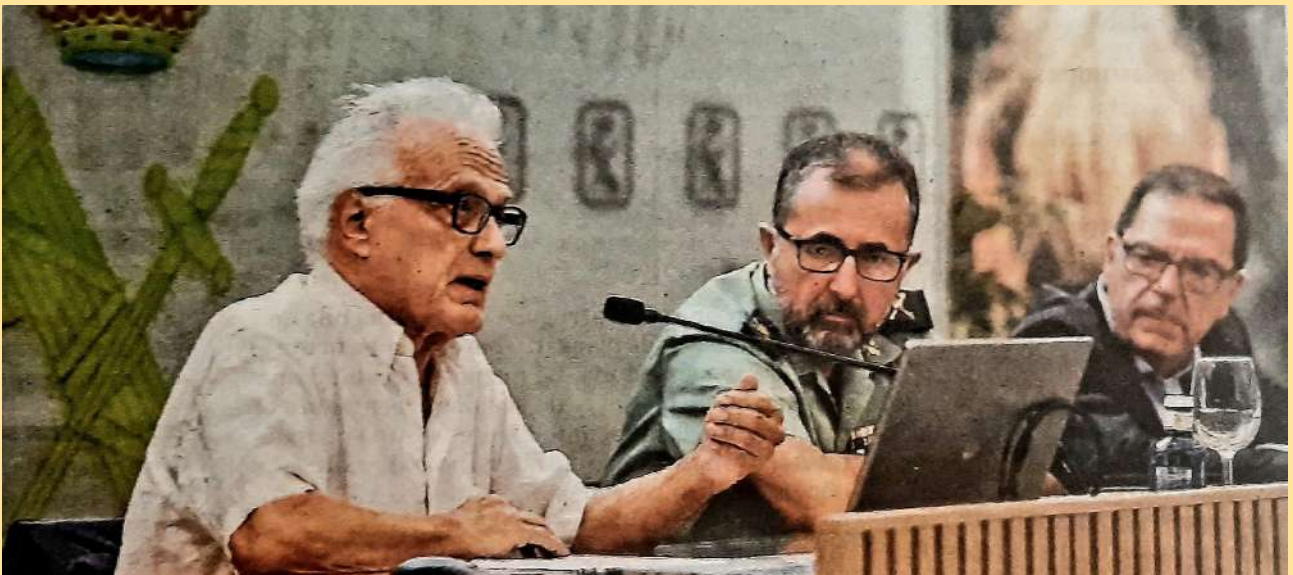
Tant la relatora de Nacions Unides com el TIJ han enviat diverses recomanacions que tots els estats haurien de complir. L'embarga-

ment d'armes i les sancions a Israel son les més citades i segurament les més urgents davant del genocidi. No fer-ho pot tenir conseqüències desastroses no només a Gaza, sinó al conjunt del món. Menystenir o ignorar els principis del dret internacional i dels drets humans com a guia per a la solució pacífica dels conflictes és atacar la idea d'un món basat en aquests principis. En un món basat en la llei del més fort qual-sevol de nosaltres pot ser una dia Palestina.

EXISTEIX UNA MEMORIA DEMOCRATICA DE LA GUARDIA CIVIL

El passat 2 d'octubre, a la sala d'actes de la Zona de Catalunya de la Guardia Civil, el professor Manel Risques, membre de la nostra associació, va donar una conferència sota el títol "Hi ha una memòria Democràtica de la Guardia Civil?" exposant com a Catalunya la Guardia Civil va defensar la legalitat vigent del regim democràtic de la República.

Manel Risques, el General Pedro Antonio Pizarro Cap de la Guardia Civil de Catalunya i Joan Rangel l'exdelegat del Govern.

MILITANTS, JOVES I VETERANS

Cinta González Sentís
Secretària General de la Federació dels Joves Verds Europeus

AL CONJUNT DE MILITANTS HISTÒRICS:

La joventut és una època de la vida difícil de definir i delimitar. No podem permetre que se'ns allargui massa: no convé gaudir del luxe d'endossar a aquesta condició passatgera l'excés o la manca de gosadia. I tampoc no volem que comenci molt d'hora, no sigui que ens despertin del somni de la infància abans del que toca. Més enllà de consideracions numèriques i poètiques, la joventut és un moment en què les desigualtats socials operen sense pal·liatius. En aquest sistema que explota la humanitat i els ecosistemes que l'acullen, el bressol dicta el destí de les persones. Per a uns pocs, quan arribi la joventut, el bressol es convertirà en ales per volar del niu cap a infinits horitzons; per a la majoria es transmutarà en barrots que limiten i que endarrereixen o impossibiliten l'inici dels projectes de vida independent. L'articulació d'anàlisis i propostes del jovent organitzat és, doncs, una peça clau dels esforços emancipatoris. Tot i així, les polítiques i prioritats juvenils son, en els millors dels casos, de segon ordre. Intentant alçar-se des d'un calaix de sastre, de vegades invisibles sota una pretesa transversalitat que no s'arriba a fer tangible, i sempre entre les ganyotes incòmodes del paternalisme, les veus del jovent

son quelcom exòtic i tal vegada inintel·ligible.

Crec que la primera vegada que vaig començar a creure'm una mica més això dels joves va ser durant la festa del 100è aniversari del company Leandre Saún. Jo tenia 17 anys i m'havien demanat que toqués La Internacional amb el violí durant la cloenda. Armada amb el meu instrument, seguia l'esdeveniment entre bastidors quan el mestre de cerimònies, el Matías Vives, va posar en boca de l'homenatjat les paraules "*más vale un joven que lo haga medio mal que un viejo que lo haga medio bien*". El Leandre va fer que sí amb el cap amb la convicció i tendresa que el caracteritzaven. Durant els meus anys de militància juvenil, que ja s'acaben perquè el temps és més tossut que jo, m'he trobat amb molts joves que ho fan molt millor que "*medio mal*" i amb molts vells que fan molt més bé que "*medio bien*".

Entre aquest grup de persones amb més experiència, els membres de les entitats memorialistes han demostrat una aposta clara pel jovent, així com una visió estratègica que els insta a respondre les convocatòries i deures que dicten el sentit de responsabilitat compartit. Durant les darreres dècades, generacions de joves organitzats que ens identifiquem amb el llegat del PSUC hem teixit lligams amb homes i dones que

formen part d'aquest grup que anomenem de militància històrica. El paper protagonista de les entitats juvenils hereves del PSUC en l'homenatge cada mes de febrer als afusellats del Partit és un exemple d'aquesta relació.

La meva organització, Joves Ecosocialistes, ha recuperat una tradició de l'entitat que la precedeix, Joves d'Esquerra Verda: la figura del militant d'honor. Els enyorats Maria Salvo i Enric Pubill van ser els darrers companys en rebre aquest reconeixement. Durant l'Assemblea Nacional de Joves Ecosocialistes del 2023, la direcció va anunciar que pel mandat que llavors començava restauraria de nou aquesta pràctica i que l'Enric Cama passaria a ser considerat membre honorari de Joves Ecosocialistes. Amb aquest gest reconeixiem el suport de sempre de l'Enric a la nostra organització en particular i pel que fa al jovent de la classe treballadora en general.

Durant la darrera trobada d'Estiu de Joves Ecosocialistes, realitzada a Pontons, dedicada precisament a Enric Cama, aquest terrassenc adoptiu va rebre per part de l'organització el títol de militant d'honor. L'Enric és, doncs, des del 14 de juliol del 2024 i ja per sempre més, un "jove" militant de Joves Ecosocialistes.

Continuem colze a colze, joves i menys joves, treballant per a

que un bressol desigual no signifiqui una vida desigual; per a que el jovent treballador no vegi les seves aspiracions truncades a causa d'un sistema depredador; per la recuperació de la memòria democràtica, la justícia, la reparació i la no repetició de moments històrics que el nostre país coneix prou bé.

La joventut és una època de la vida difícil de definir i delimitar. Sent membre de Joves Ecosocialistes esperem que l'Enric es consideri un jove amb molta experiència i, per sobre de tot, amb moltes ganes i empenta per continuar militant.

Enric Cama en la clausura de l'escola d'estiu dels joves ecosocialistes

INTERVENCIÓ D'ENRIC CAMA EN LA CLAUSURA DE L'ESCOLA D'ESTIU DELS JOVES ECOSOCIALISTES

Casa de colònies Penyafort. Pontons, Alt Penedès. 14/7/2024

Companyes i companys,

Us porto la salutació fraternal de l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme, de la seva Junta Directiva i, especialment, del seu president Carles Vallejo. Però abans de res permeteu-me unes paraules d'agraïment per la distinció que acabo de rebre. Que aquesta Escola d'Estiu porti en la seva edició d'enguany el meu nom i m'estigui dedicada, i em declareu Membre d'Honor de la vostra

organització, m'ha sorprès positivament. Com algunes i alguns sabeu, sempre he mantingut una especial relació amb l'organització de joves. Sempre he pensat que una associació de joves sòlida i arrelada al seu entorn és una garantia de futur per qualsevol organització; una garantia de l'imprescindible relleu del nucli dirigent. Però, en la meua opinió, també és imprescindible que una associació sigui capaç de barrejar en la seva activitat quotidiana el vell i el nou, doncs la barreja de

la gosadia, de la força, del pensament crític dels que acaben d'arribar, amb l'experiència de la veterania, del coneixement dels que fa temps que lluiten per tirar endavant l'organització, és la millor manera de mantenir una organització estable i de fer-la avançar. Aquesta barreja l'he experimentada en la meua vida d'amant de la muntanya, en concret en la pràctica de l'escalada, en la qual la millor cordada és la formada per la barreja de joves i veterans. Sempre he observat

que d'aquesta manera es forma un molt bon equilibri entre la prudència i l'audàcia.

Sempre he tingut una relació molt estreta amb l'organització dels joves. Ja els anys seixanta del segle passat (d'això en fa doncs molts anys) un grup d'amics seguíem la política i cercàvem la manera d'entrar a militar en alguna organització, a poder ser de tendència comunista doncs en aquell temps s'estenien pel món els Moviments d'Alliberament Nacional -que conformarien el Tercer Món- i arreu ressonava l'èxit de la Revolució Cubana.

En aquells temps buscàvem el PSUC, però no era fàcil trobar-lo. Era difícil establir contactes amb el Partit per qüestions de seguretat. Vàrem entrar i vàrem sortir de diverses organitzacions que ens pensàvem eren el PSUC i un cop a dins vàiem que no era el que buscàvem. I així vàrem passar, entre d'altres, per organitzacions com Acció Comunista, de característica trotskista, o per una fracció universitària del PSUC que després seria el Partit Comunista Internacional.

Vàiem i escoltàvem algunes coses que no quadraven de cap manera amb el nostre pensament polític. Un cop fins i tot vàrem creure que havíem entrat veritablement al PSUC i a les primeres reunions vam sentir coses que no ens quadraven i amb les que no hi estàvem gens d'acord. Evidentment ens ficàvem on no volíem. Vam marxar tot seguit. Finalment i a través de les Comissions de Barri, en aquell cas de l'Eixample, van poder establir relació amb

el PSUC. De feia temps jo sentia admiració per la JCC, en la qual hi veia uns joves idealistes, valents, agosarats, herois que lluitaven contra la dictadura franquista. Tenia 20 anys i escaig i creia que era el lloc més adequat per militar-hi. Però quan vaig demanar l'entrada a la JCC van dir-me que era millor que entrés a militar directament al PSUC i van concertar una cita amb Miquel Núñez, un dirigent del PSUC amb el que amb el temps establiria una gran amistat. La cita era a la plaça Molina i des d'allà vam baixar pel carrer Balmes i vam acabar a la Barceloneta.

En aquesta llarga caminada em va explicar que darrerament hi havia hagut moltes detencions que havien afeblit l'organització i que jo feia més falta al PSUC que a la JCC. Vaig preguntar si això volia dir que jo també seria detingut aviat (s'ha de recordar que érem a un Estat d'Excepció) i Miguel va respondre, amb tota tranquil·litat, que molt possiblement... Efectivament, al cap de poc temps, ja estava a La Model. I des d'aleshores porto 55 anys afiliat al PSUC...

Sempre he sentit una especial afecte per la JCC. Sempre he dit que allà on hi ha una munió de joves amb idees, que pensen que el món és pot millorar, que dediquen una bona part del seu temps a construir una societat de lliures i iguals, a construir una societat on un desigual bressol no comporti una desigual vida, a construir una societat de pa i roses per tothom -com li agradava dir a Miquel Núñez-; allà on hi ha un grapat de joves amb aquest esperit allà hi trobem les arrels del gran arbre

del món nou que substituirà al vell. I allà tenim un motiu per l'esperança. Una esperança imprescindible per empenyar la humanitat cap un món millor, però una esperança que en cap cas podem confondre amb ingenuïtat. No és un joc qualsevol intentar canviar el món, és una cosa molt seriosa. Però això ja ho sabeu.

I de la mateixa manera hem de tenir molt present, permeteu-me que us ho digui, el sentiment de que la lluita no és inútil. Molts cops ens trobem massa gent que creu que és inútil l'esforç per canviar les coses. Hem de combatre aquest sentiment d'impotència. Al meu entendre no hem de perdre de vista mai que la història de la humanitat està plena d'objectius aconseguits que han millorat en concret la vida de la gent. És evident que les passes endavant en aquest sentit han estat molt nombroses i plenes de dificultats. Que des de la revolta d'Espartac i els esclaus de Roma fins la lluita avui dels palestins a Gaza, la història és la història d'una lluita de classes. I és cert que no sempre s'acaba aconseguint el que és just, però molts cops sí.

La Memòria Democràtica ha projectat llum sobre aquestes realitats que han anat canviant la història. I és evident que en el tema de la Memòria Democràtica s'ha produït una dura lluita que la drete ha plantejat per poder controlar el relat històric. Avui som davant d'un combat per la veritat en el qual s'intenta recuperar el relat històric real. Sabem que qui controla el relat històric controla al relat polític, i avui, amb l'excusa d'una revisió crítica, és modifica el

record, es tergiversen els fets i es presenten sota un contingut marcadament conservador. Aquest revisionisme històric té ja alguns exemples notables. A França per exemple, es va començar revisant la importància transformadora dels fets de la Revolució Russa tot contraposant-los a la Revolució Francesa. Però després li va tocar el torn a aquesta i es va posar en qüestió, entre moltes d'altres coses, el seu mateix caràcter igualitari. I aviat serà -ja comença a ser-ho- la mateixa Il·lustració la que serà revisada negativament. I així anirem revisant i reinterpretant la història fins arribar al mateix Espartac, el qual al final ens serà presentat com un esclau de Roma sense ganes de treballar, borbato i faldiller que junt amb una colla de trinxeraires van saquejar i assassinar a tort i a dret.

I fa temps que s'està intentant tergiversar la història en un tema molt sensible per nosaltres: les Brigades Internacionals. S'està intentant, amb l'excusa de pretesos documents trets dels arxius del KGB, canviar la seva bona imatge i tenyir-la de negre embrutant una de les històries més boniques del segle XX.

Soc membre, des de 1992, de Junta Directiva de l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme, i fa quasi 30 anys que dirigeixo la revista de l'entitat. I us vull dir que a l'associació he conegut gent admirable que ha passat a la presó una part important de la seva vida. I voldria dir que he après moltes coses al seu costat. Vaig treballat molt estretament amb gent com Maria Salvo, que va estar 16 anys empreso-

nada o amb l'Enric Pubill que en va estar 11.

Molts membres de l'associació han passat també llargs anys a la presó. Citaré gent com el mateix Miguel Nuñez, que n'hi va estar 16 anys o Joan Busquets, anarquista, que va estar tancat 20 anys, o García Tristany 9, o Wilson Batlle que es va fer el boig per evitar l'execució de la pena de mort, va estar 18 anys empresonat i al final ja ningú sabia si fingia o no. I no voldria deixar de citar el també llibertari Angel Fernández, que va estar 16 anys empresonat o a Domènec Serra -marit de la Maria Salvo- amb 14 anys de presó. I tants milers com ells que van patir llargues condemnes per haver lluitat per la llibertat i que ara no tenim temps ni possibilitat d'anomenar.

Deixo pel final el degà dels empresonats polítics del franquisme, Marcos Ana, que va passar 23 anys seguits a les presons de la dictadura i que vaig tenir l'honor de conèixer i col·laborar amb ell a l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques.

Vaig aprendre molt de tots ells. Van ensenyar-me a no ser sectari, a no odiar ni alimentar rancúnia. Amb ells vaig aprendre que és millor discutir amb un somriure als llavis que no pas amb una ganyota despectiva. Amb ells vaig aprendre també que, com deia l'escriptor txec Milan Kundera, fins i tot en els moments de més profunda dissort podem trobar-hi bellesa, i que amb gent lluny del nostre pensament podem establir moments d'entesa. Vaig aprendre que hem d'estar sempre

disposats al Pacte i preparats per aconseguir aliances, i per això cal analitzar la correlació de forces, cal estar oberts a cessions sense les quals és impossible arribar a pacte amb d'altres forces diferents de la nostra.

L'associació, un cop aconseguides qüestions que afavorien materialment els ex-presos, està decididament dedicada a la preservació de la Memòria Democràtica, a la defensa de la democràcia i a la lluita antifeixista. No som un grupet de gent gran que es troba per explicar "batalletes", sinó que estem molt actius, a voltes massa, i també participem en moltes organitzacions; som membres, per exemple, de la Federació Internacional de Resistents que manté ben alta la bandera de l'antifeixisme. Anem a centres educatius de primària i secundària, organitzem cursos de temàtiques polítiques, coordinem les nostres activitats amb d'altres organitzacions de l'Estat i participem sempre que podem de les iniciatives que contra el feixisme es desenvolupen al nostre país.

Resumint: idees clares de canviar la societat, organització ben estructurada, barreja de la novetat i la veterania, fugir sempre del sectarisme -jo he vist el mal que fa el sectarisme i la idea de que la raó la tenim només nosaltres, i confiança en el futur de la humanitat.

Companyes i companys, benivolgudes amigues i benivolguts amics, la vida està composta d'il·lusions i emocions sense les quals és molt avorrida. Us felicito per haver triat viure la vida, preci-

sament en uns moments en que el neo-feixisme avança pel continent europeu. Ja no porta corretges ni uniformes, però continua essent la serp de sempre, al servei de la reacció. En l'actualitat veiem com avancen les seves posicions, encara que les recents eleccions al Parlament Europeu no han significat la victòria per l'extrema-dreta que les enquestes pronosticaven. Tot i així el seu l'avenç és notable.

Hem de fugir, però, de dibuixar escenaris catastròfics, doncs aquests escenaris impedeixen trobar solucions, amb l'argument que el món es dirigeix cap la seva ruïna i davant d'això només queda resignar-nos. No és veritat. I ni ens resignem ni ens desanimem i continuarem lluitant sense perdre l'esperança en el nou món que vindrà, i que com diu el poeta Carlos Álvarez, si nosaltres no ho arribem a veure, algú el veurà enfilant-se a la nostra esquena.

I voldria acabar amb una frase de l'escriptor Josep Roth, "L'alegria d'haver lluitat per una gran idea segueix determinant la nostra conducta molt després que els dubtes ens hagin tornat més lúcids, conscients i un xic desesperançats".

Gràcies per la distinció que m'heu lliurat i per haver-me convidat a aquesta Escola d'Estiu.

Fins sempre, salut!

EN RECORD DE LLUÍS MARTÍ BIELSA (1921-2019)

Fa 5 anys ens va deixar el company Lluís Martí Bielsa, després d'una activa i llarga vida durant la qual va restar sempre al costat de la lluita per un món millor, un món de lliures i iguals, un món on un desigual bressol no signifiqui una diferent vida. Va ser secretari de la nostra associació durant molts anys, president de l'Amical de les Brigades Internacionals i de l'Amical d'Antics Guerrillers. En acabar la guerra es va exiliar a França, es va incorporar a la Resistència francesa i va ser detingut, però es va escapar i es va tornar a integrar a la lluita contra la dictadura franquista i va tornar a ser detingut i empresonat. És autor del llibre "Uno entre tantos. Memorias de un hombre con suerte" on descriu les seves memòries. El 2006 li fou concedida la Creu de Sant Jordi i el 2019 la Medalla d'Or al Mèrit Cultural, Científic, Cívic o Esportiu de la ciutat de Barcelona. El recordem i trobem a faltar la seva presència, la seva saviesa, la seva serenitat, l'exemple de la seva vida.

2019. Lluís Martí Bielsa amb l'Alcalde de París en motiu del 75 aniversari de l'alliberament de París.

UNA GRAN PEL·LÍCULA I UNA GRAN ABSÈNCIA

Enric Cama

(A Manuel Vital, in memoriam)

En els darrers dies assistim a un succés cinematogràfic sorprenent que està omplint les sales d'espectadors, amb crítiques força positives i, fins i tot en alguns llocs, amb aplaudiments finals. Em refereixo a la pel·lícula "El 47" dirigida per Marcel Barrena i interpretada magistralment per Eduard Fernández en el paper del protagonista: Manuel Vital. Tota la pel·lícula desprèn un sentiment d'autenticitat, de reproducció històrica d'una part de Barcelona, lluny del centre i on el progrés va arribar tan lentament que ni al final de la dictadura tenien el desitjat autobús. Re crea la vida d'un barri nascut i crescut amb la immigració, la solidaritat entre els veïns, la seva lluita per aconseguir viure millor, la seva contribució a una societat més justa.

Explica el segrest d'un autobús de Barcelona (el 47), que feia la ruta per la zona del que seria 9 barris, però que no arribava a les

cases de Torre Baró per dificultats de conducció, segons exposava la direcció dels Autobusos de la ciutat. Manuel Vital, un veí del barri, treballador de l'empresa municipal, conductor d'autobusos, opinava que sí que era possible que els vehicles arribessin a dalt del turó, evitant així la pujada a peu que representava una autèntica molèstia pels veïns de Torre Baró.

Manuel Vital Velo havia nascut el 1974 a València d'Alcántara, un poblet d'Extremadura, i havia arribat a Catalunya el 1947, com tants d'altres, buscant una vida millor, però també fugint de la repressió del franquisme. Es va instal·lar als terrenys de Torre Baró. Tenia 23 anys. Es va integrar ràpidament en la comunitat veïnal, participant en primera línia de les reivindicacions per millorar el barri. Va afiliar-se al PSUC i al sindicat de CCOO convertint-se ràpidament en un referent d'aquestes organitzacions i desenvolupant una gran activitat que aviat el va convertir en un personatge popular entre el veïnat.

Uns veïns que a poc a poc anaven modificant la dura realitat d'un indret despoblat, sense urbanitzar, igual que moltes zones perifèriques de ciutats catalanes que els immigrants anaven transformant. Les dures condicions de vida que van haver d'enfrontar van generar entre els veïns uns

forts vincles de solidaritat, de consciència social i de convivència col·lectiva. Manuel Vital és un més i participa activament en les reivindicacions veïnals: asfaltat dels carrers, clavegueram, aigua corrent a les cases, transport públic. Col·labora en la construcció de precaris habitatges pels que van arribant al barri, tenint present que si no tenien el sostre col·locat quan s'alçava el nou dia les autoritats podien per llei destruir-los. Casa per casa, construïdes en comunitat, Torre Baró creixia, però sense autobús...

Després de moltes reivindicacions del veïnat, va haver-hi una reunió de companys del PSUC en la que es va decidir passar a l'acció. Manuel Vital va proposar segrestar un autobús i conduir-lo fins dalt del barri. L'endemà va anar a la cotxera, va recollir un dels autobusos Pegaso destinats a la línia 47, i per la carretera Alta de les Roquetes va dirigir-se a Torre Baró per aquells carrers de fort pendent, alguns força estrets. Una riuada de persones rodejava amb aire de festa l'autobús en senyal de solidaritat amb l'acció reivindicativa. El vehicle, magníficament conduït per Vital, va arribar a dalt. No hi va haver conseqüències per Manuel Vital i al cap de poc temps es va crear la línia 77 (Pl. Virrei Amat-Torre Baró) i la línia de microbús 93 (Ciutat Meridiana-Torre Baró).

Cal felicitar la realització d'una pel·lícula amb aquesta sensibilitat. Una pel·lícula que és una bona mostra de Memòria Històrica, en aquests moments de revisionisme. Cal saber d'on venim i el que va costar aconseguir els nostres drets, no des de la nostàlgia sinó des de la reivindicació, tal com varen fer els habitants de Torre Baró. Hem de lamentar, però, una major

referència al context polític en el qual es desenvolupen els fets de la mateixa manera que es troba a faltar la informació sobre la militància de Manuel Vital en el PSUC i en el sindicat de CCOO. El segrest de l'autobús queda reduït a la voluntat personal de Vital, a l'impuls de la seva indignació, lluny de la iniciativa de cap organització col·lectiva. El segrest del 47 fou organitzat amb els veïns del

barri i acordat en una reunió del PSUC celebrada el 6 de maig de 1978. Aquesta absència del paper del PSUC sembla respondre a la voluntat de no difondre l'essencial participació dels comunistes del PSUC en les lluites d'aquells temps, gràcies a les quals -i a les de molta més gent- avui tenim drets socials, laborals i polítics.

ACTE D'HOMENATGE A SALVADOR ALLENDE

Coincidint amb la Diada de Catalunya, Barcelona també commemora la figura de Salvador Allende, el president de Xile que va donar la seva vida per la democràcia l'11 de setembre de 1973.

La tradicional celebració enguany va commemorar el 85è aniversari

del viatge del Winnipeg, el vaixell que el poeta Pablo Neruda va organitzar per traslladar de França a Xile 2.200 persones refugiades espanyoles.

Com cada any una delegació de la nostra associació va participar en l'ofrena.

Ofrena de la elegació de l'Associació de Persones Ex Preseses Polítiques del Franquisme

Ajudes al Butlletí 117

Eduard Amouroux	84'15€
Antonia Moreno	20€
Natatxa	10€
Manuela Moreno	50€
Joan Sanroman	50€
Jep Escudero Rivas	125€
TOTAL	339'15€

**MOLTES GRÀCIES
PER LA VOSTRA
COL·LABORACIÓ!**

**LES VOSTRES
APORTACIONS SÓN
ESSENCIALS PEL FUTUR
DE L'ASSOCIACIÓ**

Nº de compte de
l'Associació:
ES07 2100 0429 6402 0017
5329

CARMEN NEGRÍN RECORRE LA RUTA DE LOS REFUGIADOS

El día 9 de setembre Carmen Negrín va visitar l'exposició "Un canari en la història, un president a Camprodon" acompanyada per una delegació de l'Associació Catalana de Persones Ex preses Polítiques del Franquisme i de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya. L'endemà va visitar el Museu de l'Exili i la Mina Canta acompanyada per Miquel Aguirre, director del MUME, i per Miquel Serrano, tècnic del museu. Reproduïm l'article que amb aquest motiu va publicar la Fundació Negrín el 22 de setembre.

Carmen Negrín, presidenta honoraria de la Fundació Juan Negrín, resumeix de esta manera la impressió que li produïu visitar a mediados de setembre de 2024 en Camprodon (Girona) la exposició que reuneix més de un millar de objectes abandonats per los refugiados españoles en su huida hacia Francia a través de los Pirineos tras la caída de Barcelona.

La exposició onde lates de sardinas oxidadas, armas de diverso origen, insignias, restos de camillas sanitarias, asas de maleta, maquinillas de afeitar, cucharas y hasta cajitas de maquillaje relatan un episodio trágico de la historia de España, convive con la muestra "Un canari en la història, un president a Camprodon", en parte realizada con material cedido por la Fundació Juan Negrín, y en la que su comisario, el investigador Lluís Bassaganya, demuestra la estancia del jefe de gobierno canario en esta localidad del Ripollés durante los últimos meses de la guerra.

Una y otra muestra, una permanente, la otra temporal, conviven en el Espai Cultural Cal Marquès de Camprodon, una localidad de 2.500 habitantes en la comarca del Ripollés, situada a 120 kilómetros de Barcelona.

TRADICIÓN ORAL

El trabajo sobre Negrín se compone a su vez de dos exposiciones: una es una producción de la Fundació Juan Negrín, «Un canario en la historia», y la segunda, "Un presidente en Camprodon", reúne toda la documentación recabada por Bassaganya sobre la estancia de Negrín en esta localidad.

"Teníamos constancia por la memoria oral, de que el presidente había residido durante cierto tiempo de la guerra en esta población, lo que no sabíamos era cuánto tiempo y qué vino hacer", explica Lluís Bassaganya, comisario tanto de la muestra relativa al político canario como de la realizada sobre la retirada de los refugiados por el puerto de Col de Ares (Pirineos).

Se calcula que 100.000 personas atravesaron los pasos fronterizos del Valle de Camprodon en febrero de 1939. Los objetos recolectados por Bassaganya durante 30 años de excursiones al Coll de Ares exhiben con crudeza la fragilidad de los miles de refugiados que huyeron a Francia por esta ruta.

ENCUENTRO EN EL ROBLEDAL

Carmen Negrín viajó a la comarca del Ripollés con el objetivo de visitar la exposición que muestra la estancia de su abuelo en la localidad de Camprodon hacia el final de la guerra. El episodio se ha podido demostrar gracias a la investigación realizada por Bassaganya en distintas fuentes documentales, entre ellas, el Archivo Negrín, que visitó hace unos meses en su sede de Las Palmas de Gran Canaria. También, documentos recabados a través del portal PARES, las memorias del general Vicente Rojo y el archivo histórico del Ejército del Aire contribuyeron a confirmar la estancia de Negrín en el Ripollés.

El presidente del gobierno de la República residió en Camprodon y ejerció sus funciones durante 4 meses, con idas y venidas, al final de la guerra. Se instaló en El Robledal, una casa en las afueras que su nieta visitó 85 años después.

“La visita de la casa donde se quedó mi abuelo por periodos cortos mientras iba y venía a Barcelona, también me trajo recuerdos: su necesidad de aislarse para reflexionar, y en este caso, para recuperar las fuerzas para seguir

luchando. Además, al lado había una de las residencias para niños huérfanos, abandonados o perdidos, de los cuales se ocupaba su compañera, Feli (Feli López de Dom Pablo, pareja de Negrín). Los dueños, descendientes de los propietarios originales, nos abrieron los brazos, fue un momento excepcional, de aprecio y respeto mutuo”.

El Museo Memorial del Exilio en La Junquera, principal paso de huida de los refugiados tras perder la guerra, y la llamada Mina de

Negrín -la Mina Canta en donde se pusieron a salvo los cuadros del Prado- completan el periplo que Carmen Negrín realizó a mediados de septiembre de 2024.

“El trabajo en la Junquera también es excepcional, muy profesional, y también terriblemente impactante. Además está enfocado al porvenir. La visita, tanto a Camprodon, como a la Mina Negrín y al Museo de la Junquera, me conmovieron terriblemente. Anima a seguir luchando por la memoria”.

Amb Carmen Negrin a Camprodon.

MANIFIESTO DE LOS XIII ENCUENTROS TRANSFRONTERIZOS DE MEMORIA HISTÓRICA DEMOCRÁTICA Y ANTIFASCISTA

Logroño, 6 de octubre de 2024

Cuando estamos celebrando estas jornadas en Logroño, fuera de estas paredes están aconteciendo dos sucesos que, como testigos que somos, necesariamente han de ser considerados por quienes, desde nuestro activismo memorialista, no podemos callar si pretendemos contribuir a la construcción de un mundo en el que la justicia, la solidaridad y la libertad sean los valores que realmente rijan nuestra convivencia.

El primero de esos sucesos es la perpetración de un genocidio en las orillas del Mediterráneo, en la Franja de Gaza, Palestina. Más de 41.000 personas han sido asesinadas, probablemente muchas más, ya que miles todavía están desaparecidas, enterradas en las ruinas de lo que eran sus hogares. Unos hogares que, hace ya mucho tiempo, se habían convertido en una prisión al aire libre, un territorio acotado y rodeado por un ejército, pertrechado con armamento que le suministra Occidente para beneficio escandaloso de sus empresas armamentísticas, que no ha dudado nunca en matar a civiles indefensos, incluidos niños. Un gran campo de concentración: eso es, desde hace décadas, la Franja de Gaza. Y esta imagen nos lleva,

irremediamente, a encontrar en nuestra memoria otras que, en la primera mitad del siglo XX, marcarían nuestra conciencia: el descubrimiento del Holocausto y la constatación del exterminio en campos de concentración de millones de personas por el solo hecho de ser judías, gitanas, homosexuales, discapacitadas, con convicciones políticas dife-

rentes... de ser, como miles de españoles (que ya habían sufrido el internamiento en campos de detención y de trabajo del franquismo), luchadores antifascistas. Tristemente, hoy, la memoria de la Shoah (el genocidio del pueblo judío a manos de los nazis) se utiliza como coartada por los dirigentes extremistas del Estado de Israel para tratar de acallar cual-

quier crítica a su acción criminal. Sin embargo, nuestra memoria y la conciencia plena de lo que significó la Shoah, nos llevan, precisamente, a denunciar la actuación genocida de ese Estado y la complicidad de un mundo occidental que ha puesto de manifiesto su doble rasero y su hipocresía.

El segundo de los sucesos es la muerte cotidiana de un número desconocido pero sin duda ingente de personas que intentan llegar desde diferentes rutas migratorias, también a veces a través del Mediterráneo, a nuestros países con el legítimo deseo de alcanzar una vida digna, de ganarse el sustento en unos países que saben más ricos que los suyos, porque en los suyos, la desigualdad social, las guerras y los regímenes políticos promovidos para facilitar el robo de

sus materias primas por parte de los países más desarrollados y la continua esquilmación de sus recursos naturales, hacen que no haya futuro. A los que sobreviven a esas travesías peligrosísimas les esperan otros campos de concentración: alambradas que se convierten en muros que los encierran en un presente sin esperanza. De nuevo, las imágenes de los hombres, mujeres y niños hacinados nos llevan, a quienes tenemos memoria, a encontrar en el pasado los mismos ejemplos de injusticia e insolidaridad cuando eran las y los españoles y otros europeos quienes migraban en busca de una vida mejor, lejos de las persecuciones políticas y del hambre que sufrían en sus países. Por eso, tampoco podemos permanecer callados ante esta situación, máxime cuando hay quienes, desde los grupos

de ultraderecha y neofascistas, jalean la violencia contra estas personas, alentándola con discursos de odio a partir de mentiras y bulos.

Tanto uno como otro suceso ponen de manifiesto el vigor de los discursos y las prácticas de la extrema derecha. En Israel, el gobierno ultraderechista actúa con total impunidad desde sus presupuestos racistas y supremacistas, que son apoyados por las extremas derechas europeas, que han pasado del antisemitismo a la islamofobia. En el segundo, el relato impuesto desde la extrema derecha ha llevado a que la inmigración sea considerada no solamente como un problema, sino a ser considerado el primero en la lista de preocupaciones de muchos europeos. Han conseguido vincular inmigración y

La delegació de Catalunya.

delincuencia, señalando a las personas migrantes de tal manera que son percibidas por una buena parte de la población como un peligro para sus vidas, lo que viene a justificar el trato degradante y vejatorio a las que se les somete por parte de los propios Estados (expulsiones en caliente, denegación de asilo, etc.). Ese discurso de odio, además, ha calado en otras formaciones políticas, que se lo apropian por miedo a perder cuota electoral.

Frente a todo esto, ha de ser nuestra memoria la que se alce como ineludible herramienta de acción política, como brújula que guíe nuestra manera de actuar en el presente y nos ayude a imaginar un futuro mejor. Porque la memoria no es un simple ejercicio de recuerdo, sino el elemento a partir del cual, con conocimiento, análisis y reflexión, construir conciencia. La memoria, por sí misma, desprovista de esa conciencia, puede terminar siendo utilizada como una mera coartada para justificar las injusticias de hoy, tal y como estamos viendo cada día en Israel cuando se invoca la Shoah para acallar las críticas a su actuación. Las memorias históricas deben dar paso, necesariamente, a una memoria democrática que sepa anteponer a las personas por encima de los intereses espurios de unos pocos; tiene que ser el producto de un conocimiento histórico y vital del que extraer las lecciones morales y éticas que nos sirvan para afrontar el futuro con garantías de humanidad y empatía. Debe ser, por eso, universal, sin discriminaciones, y útil para encarar,

conociendo nuestro pasado, las realidades de un futuro que se hace presente cada día.

A la vista de lo enunciado, las entidades memorialistas reunidas en Logroño en este XIII Encuentro, de conformidad con sus valores y principios:

1º.- Denunciamos el genocidio que se está produciendo en la Franja de Gaza, instando a todas las partes implicadas para que, desde el respeto absoluto a los derechos humanos, pongan fin a la matanza y construyan un futuro común y en paz.

2º.- Denunciamos la situación de pobreza y desesperación a la que los países más desarrollados condenan a una buena parte de los países del mundo, provocando el éxodo de sus habitantes, que buscan en otras tierras un futuro en el que poder alimentarse y vivir dignamente. Ningún ser humano es ilegal y ningún ser humano debe ser criminalizado, perseguido o atacado por querer ganarse la vida y sostener a los suyos.

3º.- Denunciamos los discursos y las prácticas de la extrema derecha, que solo se basan en el miedo y los prejuicios hacia quienes les son extraños, lo que desemboca en el odio y la deshumanización que son la antesala de la degradación última del ser humano, y que sirven para justificar su exclusión, su expulsión de nuestros países e, incluso, su destrucción física. Sabemos, porque ya ha sucedido, lo que viene después de señalar al otro como enemigo.

Como consecuencia, las entidades memorialistas aquí reunidas se dirigen a los órganos de gobierno y legislativos de sus respectivos países y regiones, a las organizaciones políticas con representación en dichos órganos, y a las administraciones locales para que garanticen el futuro en paz que todo ser humano se merece.

En el mismo sentido, las entidades memorialistas aquí presentes, se dirigen también a las entidades y organizaciones sociales y ciudadanas para recabar su apoyo y participación en la defensa de la memoria democrática. La memoria democrática no es lo sucedido hace décadas. La memoria democrática sienta las bases de la democracia, del laicismo, de la igualdad y de la solidaridad.

Por ello, piden a los ámbitos administrativos y de gobierno, a los partidos políticos y a las entidades y organizaciones sociales que utilicen esos ámbitos y su capacidad de acción para construir una democracia en la que sea posible escucharse y en la que, desde el respeto y la tolerancia, se pueda debatir y opinar sin miedo, educando para poder aprender las lecciones que nuestro pasado nos ofrece, de forma que se entiendan la verdad, la justicia, la reparación y las garantías de no repetición no como elementos de venganza sino como actos irrenunciables e imprescindibles para la convivencia democrática.

EL TESTIMONI DE LA GENERACIÓ TOP A LA MODEL DEL 20 DE NOVEMBRE AL 21 DE DESEMBRE

Domènec Martínez
coordinador de la Comissió Generació TOP'24

Uno és ningú, afirmava Joan Brossa. A la generació dels anys 60 i 70 trobem centenars de dones i homes, milers de persones molt joves, que no es van resignar. Es van jugar la pell i la llibertat a la lluita clandestina contra la dictadura, promovent vagues i manifestacions, editant publicacions subversives, fent pintades i participant activament al moviment obrer, estudiantil o veïnal, per les llibertats democràtiques, els drets socials i nacionals. Moltes de les persones d'aquesta generació van ser objectiu prioritari de la policia política, els tribunals d'ordre públic, tribunals militars i altres lleis excepcionals de la repressió. Ho hem recordat en aquestes pàgines de *Catalunya Resistent* amb motiu dels 60 anys de la creació del TOP, desembre de 1963.

Enric Cama, Isabel Alonso, Carles Vallejo, Montse Torras i qui signa aquestes notes, entre d'altres, hem reivindicat el paper de la nostra Associació, per fer de la Generació TOP un testimoni pedagògic útil, particularment a les aules i les escoles, per tal

Manifestació il·legal. Fotografia de Josep Gol

de poder establir un diàleg que ens ajudi a connectar i entendre millor els anhels i aspiracions de

les generacions nascudes al segle XXI. Una tasca comuna, intergeneracional, que ens interpel·la

davant l'actual crisi sistèmica: ecològica, econòmica i social. La defensa dels valors democràtics amb vocació universal.

Tenim uns antecedents, que es poden consultar a [la nostra pàgina web](#). Venim d'un llarg recorregut, sense defallir, reivindicant aquesta memòria, però també som conscients que per raons biològiques, el seu testimoni viu a les aules i altres espais educatius, anirà minvant progressivament. És llei de vida. Per aquesta raó, estem preparant una exposició singular, on tindrem la possibilitat de conèixer directament amb un patrimoni emocional únic, els testimonis: la Biblioteca humana, una experiència irreplicable. La darrera generació que va plantar cara al franquisme.

Un magnífic equip d'historiadors i d'historiadors, companyes i companys de la nostra Associació, de la Fundació Cipriano García i EUROM, amb el suport de diferents institucions (Secretaria de Estado de Memoria Democrática i Memorial Democràtic), estan treballant en una programació a la Model carregada de memòria.

Una **Exposició sobre la resistència ordinària, la militància i**

l'antifranquisme davant del "Tribunal de Orden Público" 1963-1977). Ho farem a La Model, convertit ara en un centre de divulgació de la nostra memòria col·lectiva. Ocupant la quarta galeria, amb les seves cel·les, i altres espais centrals i adjacents. Tindrem Jornades, presentacions de llibres, diàlegs, homenatges, recitals poètics, musicals i representacions teatrals que oportunament enunciarèrem.

Conscients, com no pot ser d'altra manera, que **la memòria és cultura, la memòria és coneixement, i la memòria també ha de ser reconeixement**.

Inaugurarem aquesta Exposició el dia 20-N, recordant aquell "*Glòria del bunyol. Ha mort el dictador més vell d'Europa*", els versos de Joan Brossa que vam fer nostres aquell 20 de novembre de 1975.

"Una abraçada, amor, i alcem la copa", un ritual que molts de nosaltres, i a moltes llars, vam experimentar al peu de la lletra aquella jornada.

Ho farem a l'Espai de la Model, a la Sala d'Actes, el mateix dia 20 de novembre, al tancament de la Inauguració de les *Segones Jor-*

nades d'Història Pública sobre les presons femenines del franquisme. Que duraran del 20 al 23 de novembre.

Durant aquestes cinc setmanes hi haurà visites d'escoles i obres de teatre i la presència de la Biblioteca Humana, els testimonis del TOP. També volem retre homenatge i reconeixement a la tasca dels advocats i advocades defensores de les persones represaliades. Ho farem amb la presència d'artistes molt properes i que també formen part de la música que ens va acompanyar durant aquells anys. *Què volem aquesta gent*. També de la companyia *La Voz Ahogada*, que ha omplert la Model de testimonis teatralitzats. El dia 12 de desembre tindrem una Jornada sobre Espais de Memòria d'àmbit estatal, el 16 la xerrada de Reed Brody, que coordina l'AMP i el dissabte 21 de desembre, brindarem de nou amb la trobada anual de l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme. Reivindicant una vegada més els principis que ens han inspirat des de la seva constitució. Solidaritat, el deure de memòria i la defensa dels valors democràtics i de la cultura antifeixista.

Amb el suport de:

MINISTERIO
DE POLÍTICA TERRITORIAL
Y MEMORIA DEMOCRÁTICA

memorial
democràtic

Col·labora:

D'UNA CERIMÒNIA A PARÍS I D'UNA REVOLTA A LA GRAN BRETANYA

Marià Hispano i Vilaseca

A la cerimònia del 80 Aniversari de l'alliberament de París davant l'ocupació nazi, l'actriu nord-americana Jodie Foster va pronunciar un discurs poderós i commovedor. Va parlar del valor de les llibertats i de la defensa quotidiana de la democràcia. Davant les autoritats polítiques, va atorgar a la ciutadania el protagonisme militant i la capacitat de lluita per tal de garantir el futur de les nostres llibertats: *"Tots i totes som responsables del futur de les nostres llibertats"*.

Unes autoritats polítiques i l'actriu Jodie Foster. Un escenari farcit de flors i banderes, periodistes i personalitats diverses davant un escenari on una dona menuda i punyent els hi recordava -un cop més- qui sosté la democràcia i el valor d'atendre les veus de la ciutadania. El carrer, les places, les escoles, el mercat, les fàbriques,

el camp o les platges són les llars on la democràcia s'assenta i garanteix justícia i igualtat. Esdevenen, també, les llars de la lluita i de la participació política. Recorda la Jodie Foster quin és el paper del dirigent polític i la definició democràtica i republicana de la política.

És un discurs, el seu, planer i directe, del segle XXI, ben lluny d'un segle XX farcit de lliçons autoritàries i de polítiques democràtiques de coll blanc i recepcions. És l'hora de la ciutadania, de responsabilitats compartides i d'atendre la quotidianitat d'unes democràcies assetjades per potents discursos i actuacions economicistes i ultra liberals que pretenen eliminar la política -en sentit republicà- de les nostres vides.

El crit republicà i democràtic de l'actriu Jodie Foster reclamava a la ciutadania la seva participació en el món de la política com a eina imprescindible per a garantir un món, un planeta, just i lliure. Des

de Nova York a Moçambic, poder viure una quotidianitat en pau i sense abusos de poder. Un crit a la participació ciutadana, també una advertència als líders polítics de les nostres democràcies: defensar les llibertats és lluitar i fer front als autoritarismes sense dubtes ni fissures. És tornar a comprendre i acatar quin és el paper del lideratge polític en democràcia com a delegat d'aquells homes i dones que els voten i elegeixen.

Dies abans d'aquesta cerimònia, el 7 d'agost, més de 25.000 persones van sortir al carrer de la Gran Bretanya en defensa de les llibertats, contra el racisme i el feixisme. Van fer costat als nouvinguts al país i es van plantar davant uns feixistes que apallissaven estrangers i assetjaven els centres d'acollida d'immigrants. Van ser la resposta popular al silenci còmplice d'uns dirigents polítics incapaços de violentar la democràcia en favor de les llibertats i la justícia. Una lliçó cívica que tornarà als carrers d'un món democràtic que, avui, és més viu a les llars que als despatxos de molts del nostres polítics. Els i les polítics, que prenguin nota.

.....
"La llibertat és fràgil, i cal defensar-la tots els dies aquí, a París, i arreu del món".
 Jodie Foster. París, agost de 2024

VISITAR LA MODEL AMB TESTIMONIS DE LA GENERACIÓ TOP

Isabel Alonso Dávila

Coordinadora de la Comissió de Pedagogia de la Memòria de la ACPEPF

El Centre Cultural La Model de Barcelona s'ha consolidat com a un lloc de molta activitat. Cada vegada que hi vas, et trobes grups fent visites guiades o la sala d'actes plena de gom a gom per a la realització d'alguna activitat pel barri, per públic escolar, pel món associatiu, etc. Quan hi ha exposicions, com per exemple la centrada en els objectors de

consciència, "Empresonats per la seva consciència", ara fa un any; un munt de gent omple les galeries. I, els dies d'inauguració d'alguna altra exposició, com la de "Dones a Ravensbrück", a principis d'aquest any, grups molt nombrosos i interessats segueixen les explicacions.

L'ACPEPF és una entitat que coneix molt bé la història de La Model. La

coneix ara, però també la va viure abans, des de dintre, les persones preses, i des de fora, des d'on arribaven les visites, els advocats i advocades, i la solidaritat. Moltes de les nostres persones associades van estar privades de llibertat entre els seus murs. i, per tant, guardem la memòria dels que ja no hi són entre nosaltres. Però també tenim la memòria directa de membres actuals de la nos-

tra associació, la Generació TOP (Tribunal de Orden Público). Per exemple, el nostre president, Carles Vallejo, i d'altres companys de la Junta Directiva com Enric Cama i Domènec Garcia. A més de molts altres socis. D'altra banda, algunes dones associades van passar per d'altres presons. Les que ja no hi són, com Les Dones del 36, per la Presó de Les Corts. I d'altres, com la Carlota Falgueras, la Maribel Ferrándiz, i moltes més, per la de La Trinitat.

Tota aquesta experiència històrica acumulada s'ha de transmetre a la societat i molt especialment a les noves generacions, com a garantia de no repetició. I això és el que fem.

Des de fa temps, venim organitzant unes visites guiades a La

Model molt especials, ja que fem de guies les persones que vam estar empresonades per la dictadura franquista per "delictes" que, en un estat de dret, són drets constitucionals. Durant el passat curs vam fer moltes, d'aquestes visites. I, per recordar ara alguna d'elles, us volem explicar que el dissabte 13 d'abril, al matí, un grup molt nombrós de docents, cent-trenta, van fer amb nosaltres una visita amb explicacions històriques inicials, a la Sala d'Actes, però, fonamentalment, amb un recorregut per les galeries, el locutori, el panòptic, el pati, la paqueteria, etc. En que a cadascun d'aquests llocs, un, o una, testimoni de la generació TOP els explicava qüestions generals i els feia participants de les seves vivències en aquells espais o en d'altres molt similars. Una

altra visita molt especial va ser la que vam fer dijous 11 de juliol per l'activitat anual de l'associació Ulls del Món. Aquella tarda, cent-vint persones lligades a aquesta associació van escoltar molt atentament les nostres explicacions. Les d'Enric Cama, Pepus Ferrándiz, Ramon Morales, Joan Bové i les meves.

Coneixem ja de primera ma les emocions que provoquen aquestes visites i, per tant, continuarem oferint-les. Ja ho sabeu. Doneu a conèixer aquesta activitat i contacteu amb nosaltres. Estarem molt feliços d'acompanyar-vos per aquest espai que guarda tanta memòria de la repressió de la lluita antifranquista.

UN LLIBRE INTERESSANT

Ramon Breu, company de qui ja hem recomanat algun d'altre llibre, ha publicat recentment **"Oblidades ombres"**. L'obra està situada en els temps més foscos de la dictadura, en temps de resistència, quan hi havia ombres que travessaven el país d'amagat, antics soldats republicans i maquisards que han estat a la resistència francesa. No accepten la ignomínia d'un règim criminal i despietat, encara que ho hagin de pagar amb la seva vida. Amb "Oblidades ombres", l'autor tanca la seva important "trilogia de la memòria", dedicada a la recuperació d'una època fonamental de la nostra història contemporània.

Amical de les Brigades Internacionals

80 ANYS DE L'ALLIBERAMENT DE PARIS

Eduard Amouroux

President de l'Amical de les Brigades Internacionals a Catalunya

El passat mes d'agost es va commemorar el 80è aniversari de l'alliberament de París de les forces alemanyes que des del juny de 1940 ocupaven França en una clara manifestació de l'hegemonia nazi al continent europeu. Una hegemonia que a partir de l'hivern de 1942 havia començat a esmicolar-se amb la victòria soviètica a Stalingrad; la decisiva batalla de Kurs (la més gran batalla de tancs de la història); la futura divisió el món en zones d'influència; etc. El desembarcament de l'exèrcit aliat a les platges de Normandia el juny del 1944 va marcar el definitiu tomb de la IIGM. Un conflicte que era la continuació de la guerra que havia acabat feia dues dècades amb la derrota d'Alemanya i el Tractat de Versalles que havien imposat els vencedors.

Entre juny de 1944 i maig de 1945 es produeix el darrer acte de la segona guerra mundial: el 7 de maig els alemanys signen la seva rendició i un dia després, el 8 de juny, per exigències de Stalin, a Reims es repeteix l'acte de rendició aquesta vegada fent constar que és incondicional. La segona guerra mundial s'havia acabat a Europa i quedaven un pocs mesos perquè s'acabés definitivament amb un balanç de milions de morts (més de 50 milions), l'inici d'una nova etapa en la història uni-

versal, la futura divisió del món en àrees d'influència i la descomposició de la gran Alemanya, etc.

En la retirada alemanya de França van confluïr molts factors, un dels quals va ser l'existència d'una part de la població armada que organitzada en secret va oposar-se a l'invasor seguint la crida que De Gaulle havia realitzat per la BBC des de Londres. Era la crida a la Resistència. França, com d'altres països, va mobilitzar el millor dels seus recursos humans. Entre aquests volem destacar el dirigent de la Resistència francesa, lluitador voluntari en la defensa la República espanyola, alt dirigent de les Brigades Internacionals, Rol Tanguy.

HOMENATGE A HENRY ROL-TANGUY (1908–2002)

Rol Tanguy ocupa un lloc destacat a la història de França i també d'Espanya. Dirigent comunista, líder de les Brigades Internacionals que van venir voluntàriament a lluitar a la guerra d'Espanya per defensar la República, va ser comissari polí-

tic de la 14a brigada internacional i va adoptar el nom de Rol en homenatge a un company brigadista mort en la batalla de l'Ebre. A la segona guerra mundial va esdevenir un dels caps de la Resistència francesa, en concret cap regional de la FFI (Forces Franceses de l'Interior) en el moment de l'alliberament de París, i com a tal, signatari de la capitulació alemanya al costat del general Leclerc.

Va ser una de les figures heroiques de la seva generació, un dels homes que es van enfrontar sense parar al feixisme. Des de les fàbriques Talbot, lloc de les seves primeres batalles militants, fins a la seu subterrània de la plaça Denfert, lloc de comandament de la insurrecció comunista d'agost de 1944 (on va ser relegat de 1947 a 1962 a causa de la Guerra Freda) la seva biografia dona vida a la figura d'un gran lluitador del segle XX. Des del febrer de 1937 fins al 8 de maig de 1945, va estar sempre en combat, i encara tenia al cos una bala de metralladora record de la batalla de l'Ebre. Rol-Tanguy ha estat present en molts dels actes que la nostra associació organitza cada any, pel mes de febrer, al Fossar de la Pedrera de Montjuïc en record dels afusellats pel franquisme. Ha rebut homenatges, condecoracions i reconeixements diversos, als que afegim el de l'Associació Catalana de Persones Ex-preses Polítiques del Franquisme.

L'ENLLAÇ. BUTLLETÍ DE L'AMICAL D'ANTICS GUERRILLERS DE CATALUNYA

ELLS ES VAN ATREVIR: LA VALL D'ARAN, OCTUBRE DEL 44

Raül Valls

Aquest any commemorarem el 80 aniversari de la *Operación Reconquista de España*. Una acció encara controvertida i debatuda.

Anys enrere el debat era agre, decebut i amb retrets entre aquells que la van impulsar, que hi van participar o la van criticar. Avui, sense els seus protagonistes, l'abordem amb l'ànim de comprendre els motius que van dur a una acció aparentment amb poques o nul·les possibilitats d'èxit. Una acció unida a la magnètica i polèmica personalitat del dirigent comunista Jesús Monzón, a la Unión Nacional Española, la seva creació, i també a Carmen de Pedro i d'altres dirigents que havien resistit i lluitat a França durant els anys de l'ocupació.

Però, en un sentit més ampli, també la volem interpretar emmarcada dins l'onada d'entusiasme col·lectiu que es va viure a França l'estiu de 1944, quan l'embranchada militar aliada amb el suport de les Forces Franceses de l'Interior (FFI) va expulsar a l'ocupant nazi. Un entusiasme al qual difícilment es podien sostreure les desenes de

milers de republicans espanyols exiliats a França que havien participat activament en el seu alliberament. Un compromís primerenc amb la llibertat del país, que tant malament els va acollir, que els va dur des de 1940 a impulsar la lluita clandestina contra els ocupants hitlerians i el govern col·laboracionista de Petain.

Sense cap dubte els republicans, de tota ideologia i condició, s'havien guanyat amb el seu combat generós i heroic el retorn triomfal a Espanya. Per això durant les setmanes que van seguir a l'alliberament milers d'ells feien camí cap al sud i es concentraven prop d'uns passos fronterers en molts casos controlats pels mateixos *Guerrillers* republicans, davant el desconcert i temor de les forces franquistes. No van faltar les accions d'infiltració espontànies de grups que volien actuar pel seu compte. La situació amenaçava desbordar-se. Sigui com sigui l'estat d'ànim eufòric i la moral de victòria van ser un element cabdal que minimitzava les enormes dificultats militars i logístiques que suposava l'atac. La força guerrillera, era molt entusiasta i tenia la moral molt alta, però era

poc nombrosa i insuficientment armada per enfrontar-se a un exèrcit regular.

Molt s'ha parlat també sobre les expectatives massa optimistes respecte a la rebuda que els esperava. Amb les imatges gravades a la retina i al cor de l'entusiasme i reconeixement popular que havien rebut els guerrillers espanyols a Foix, Tolosa, Perpinyà i a centenars de poblacions del Midi francès, es feia humanament difícil no esperar el mateix en una Espanya alliberada del jou franquista. Sens dubte no és tampoc agosarat deduir que aquesta exagerada expectativa, convertida en una mena d'entusiasme col·lectiu i contagiós, no alimentés la creença que un cop que corres la brama que forces republicanes creuaven el Pirineu la població es llançaria al carrer contra Franco i la Falange.

Que els dirigents del Partit Comunista i de l'UNE, animats i encomanats d'aquest mateix convenciment col·lectiu, afirmessin en mítings i reunions que amb l'entrada de les forces guerrilleres "el poble s'aixecaria" tampoc és la prova fefaent del nostrat retret

ibèric de "l'engany dels dirigents a les incautes bases".

Avui som conscients d'aquest autoengany i de l'optimisme exagerat que va dominar l'estat mental d'aquells que el lògic desfici per tornar a casa els feia imaginar insurreccions populars on només hi havia gana, por i una repressió ferotge. No cal dubtar que, com a França, milers de persones s'haguessin llançat al carrer de moltes ciutats espanyoles amb el retorn de les forces republicanes. Però com a França era difícil imaginar que l'alliberament no vingués precedit d'una invasió de les forces aliades. Aquesta era una esperança compartida per totes les forces polítiques republicanes, tant aquelles que es van atrevir a impulsar l'acció de la Vall d'Aran i la posterior lluita guerrillera, com aquelles que van quedar-ne al marge. Malauradament les "potències democràtiques" van optar per atendre interessos inconfessables que feien més útil el dictador que el retorn d'una República democràtica.

Sobre tot això, que no és poc, volem debatre i reflexionar en les **VI Jornades del Maquis de l'Amical Antics Guerrillers de Catalunya** que organitzem a Vielha amb el suport del Memorial Democràtic, la Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica i el Conselh Genarau d'Aran amb la participació d'altres entitats amigues d'un i altre cantó del Pirineu el **18, 19 i 20 d'octubre** d'enguany.

Informació i inscripcions: info@maquis.cat

VAL D'ARAN, 18, 19 i 20 D'OCTUBRE DE 2024

VI Jornades **MAQUIS** i resistència antifranquista

OCTUBRE DE 1944

OPERACIÓ
RECONQUESTA
D'ESPANYA

HOMENATGE A LES BRIGADES INTERNACIONALS

Dissabte 26 d'octubre de 2024, a les 11 hores
a la Rambla del Carmel (sortida Túnel de la Rovira)

Organitzen:

Hi col·laboren:

JORNADAS

CINE Y LITERATURA

DESOBEDIENTE EN BARCELONA

Transmisión de legados difíciles en descendientes de victimarios
de las dictaduras de Chile, Argentina y España.

25 Y 26 DE OCTUBRE

CENTRO CULTURAL LA MODELO

C/ d'Entença, 155, L'Eixample, 08029 Barcelona, España

PANEL 1

EL ARTE COMO VEHÍCULO
DE TRANSMISIÓN
(25 OCTUBRE - 17:00 HRS)

PANEL 2

TRAUMA
TRANSGENERACIONAL
(26 OCTUBRE - 10:00 HRS)

PANEL 3

TRANSICIÓN A
LA DEMOCRACIA
(26 OCTUBRE 17:00 HRS)

AGENDA E INSCRIPCIÓN

HISTORIASDESODEBIENTES_CHILE
EXPRESPOL_ACEPF

ORGANIZAN

